บทที่ 2

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ความคาดหวังและการปฏิบัติในการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ผลปรากฏเป็นข้อสรุปได้ดังนี้

<u>การวิจัยภายในประเทศ</u>

ศึกษาธิการ, กระทรวงและอื่น ๆ (2517-2521: 12-13) ได้ทำการทดลองและวิจัย เรื่อง "โครงการสุขภาพในโรงเรียนอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงงานสุขศึกษาในโรงเรียนของท้องที่อำเภอนครชัยศรี และต้องการศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ เป็นการ เพิ่มพูนประสบการณ์ทางสุขศึกษาและหารูปแบบของวิธีการจัดและดำเนินงานสุขศึกษาในโรงเรียน ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

การจัดสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สภาพโรงเรียนทดลองมีการเปลี่ยนแปลงทางสุขาภิบาล สะอาด ร่มรื่น น่าอยู่อาศัยมากกว่าก่อนเริ่มทำโครงการเป็นอันมาก และได้รับแรงจูงใจ งบประมาณจากฝ่ายเกี่ยวข้องมากกว่าแบบเดิมอีกด้วย

การบริการอนามัยโรงเรียน นักเรียนในโรงเรียนทดลองได้รับบริการอย่างมีคุณภาพ และจำนวนครั้งมากกว่า สถิติการเจ็บป่วยของนักเรียนมีแนวโน้มลดลงตามลำดับ สถิติการเจริญเติบโตของร่างกาย เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง มีสภาพเป็นไปตามปกติ แบบใบบันทึกสุขภาพที่แก้ไขใหม่มีความเหมาะสมมากกว่ารูปแบบเดิม การบริการอนามัยมีความคล่องตัวและเกิดการประสานงานดีกว่ารูปแบบเดิม

สภาพการเรียนการสอนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยตามหลักสูตร โครงการสอนและวิธีสอนตามรูปแบบใหม่ในโรงเรียนทดลอง มีประสิทธิภาพดีกว่าการสอนสุขศึกษาตามรูปแบบเดิม เมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัยของนักเรียนในโรงเรียนทดลอง มีความ

ก้าวหน้าแตกต่างกับโรงเรียน เปรียบเทียบทั้งในด้านความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ ตามลำดับ การปฐมนิเทศครูที่ทำการสอนเปิดภาคเรียนทุกภาคมีผลมากกว่าการกระทำปีละครั้ง และการที่ครูผู้สอนมีโอกาสร่วมปรับปรุงหลักสูตรสร้างโครงการสอน ตลอดทั้งจัดทำอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนต่าง ๆ นั้น จะช่วยทำให้หลักสูตรเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาท้องถิ่นมากขึ้น

วิลาศ จันทรวัตน์ (2524: 77-81) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง "การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสงขลา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพการจัดบริการด้านสุขภาพอนามัยของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจที่เกี่ยวกับแนวความคิด ปัญหา และอุปสรรค โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน วุฒิการศึกษา และเขตที่ตั้งของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า

โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถจัดบริการด้านสุขภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษาที่คณะอนุกรรมการสุขศึกษาสายการศึกษากำหนดไว้ ครูใหญ่มีความเข้าใจในลักษณะการบริหารงานสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับดี พบว่ามีอุปสรรคในการบริหารงานอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาอุปสรรคที่ครูใหญ่ประสบอยู่ในระดับมาก คือ เรื่องงบประมาณ กำลังคนและวัสดุอุปกรณ์ ผลการวิจัยยังพบอีกว่า ครูใหญ่ในโรงเรียนในเขตสุขาภิบาลมีความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกัน มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีสถานที่ตั้งแตกต่างกัน มีปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

ทิพา จันทรคามิ (2525: 108-121) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง "โครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

การจัดสิ่งแวดล้อม โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในที่ดอน ในเขตชุมชน และไม่มีเหตุรำคาญใด ๆ ห้องเรียน โต๊ะเรียน และม้านั่งมีจำนวนไม่เพียงพอ และขนาดไม่เหมาะสม

จำนวนส้วมและที่ถ่ายปัสสาวะมีเพียงพอตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถาน-ศึกษา และร้อยละ 45 ไม่มีที่ปัสสาวะชาย ในโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จัดน้ำประปาไว้สำหรับให้นักเรียนดื่ม ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กจัดน้ำใส่คุ่มหรือถัง การระบายน้ำโสโครกเหมาะสม แต่การกำจัดขยะส่วนใหญ่ยังไม่ถูกสุขลักษณะ

การบริการสุขภาพ การจัดให้มีห้องพยาบาล และเวชภัณฑ์ที่จำเป็น พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 50.33 ไม่มีห้องพยาบาล มียาสามัญประจำบ้าน การตรวจสุขภาพตอนเช้าโดยครูมีการตรวจทุกวัน ส่วนการตรวจสุขภาพโดยแพทย์ ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีการตรวจเทอมละครั้ง ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กส่วนใหญ่มีการตรวจปีละครั้ง การตรวจสายตาและการทดสอบการได้ยินไม่เคยทำเลยในโรงเรียนทุกขนาด โรงเรียนส่วนใหญ่มีบัตรสุขภาพและได้ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง เทอมละครั้ง

การสอนสุขศึกษา โรงเรียนขนาดใหญ่และกลางส่วนใหญ่มีครูประจำชั้นเป็นผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น และมีครูพิเศษสอนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สำหรับเอกสารเกี่ยวกับสุขศึกษามีไม่เพียงพอ ในโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการนิเทศเกี่ยวกับการสอนสุขศึกษาเลย ดังนั้นโรงเรียนทุกขนาดจึงประสบปัญหาในเรื่องการจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ มีปัญหามากคือเรื่องงบประมาณในการดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน และขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านนี้ ส่วนเรื่องความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ เป็นปัญหาระดับปานกลาง

กรมพลศึกษา, กองส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ (2525: 67-71) ได้ศึกษาวิจัย "การวิจัยติดตามผลโรงเรียนในโครงการสุขศึกษาสายการศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์ในการติดตามผลปฏิบัติการของผู้บริหารและครูโรงเรียนในโครงการสุขศึกษาสายการศึกษาปี พ.ศ. 2522-2524 ที่ได้เข้ารับการอบรมตามโครงการในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการ-ประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่าครูส่วนใหญ่มีความรู้ทางสุขภาพน้อย ครูตรวจสุขภาพนักเรียนเป็นประจำทุกวันร้อยละ 62.14 ไม่แน่นอนร้อยละ 15.71 ชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงนักเรียนเทอมละครั้งมีมากที่สุด ร้อยละ 62.14 โรงเรียนที่ให้ครูที่ว่างจากการสอนรับผิดชอบประจำห้องพยาบาล ร้อยละ 36.43 มีพยาบาลประจำเพียงร้อยละ 12.14 ส่วนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือแพทย์ได้ทำการตรวจสุขภาพนักเรียนบ้าง นาน ๆ มาตรวจครั้ง ส่วนมากทำ

การตรวจร่างกายทั่ว ๆ ไปร้อยละ 84.29 รองลงมาเป็นการตรวจฟัน สายตา การทดสอบการได้ยินมีน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 5.71 ไม่เคยเอ็กซเรย์ปอด ปลูกฝี ฉีดวัคซีนให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่นักเรียนเมื่อมีโรคระบาดร้อยละ 55 โรงเรียนที่ไม่เคยทำเลยมีเพียงร้อยละ 0.71 โรงเรียนร้อยละ 40 จัดบริการแนะแนวแก่นักเรียน ร้อยละ 50.17 ไม่ได้จัดเนื่องจากบุคลากรไม่เพียงพอ

กาญจนา มุญมี (2527: 150-151) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "สภาพ ปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบปัญหาและความคิดเห็นของผู้บริหารโดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดโรงเรียนและเขตที่ตั้งของโรงเรียน ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

โรงเรียนส่วนใหญ่จัดสภาพสิ่งแวดล้อมได้ถูกสุขลักษณะส่วนน้อยไม่ถูกสุขลักษณะยังมีเรื่อง น้ำท่วม น้ำขัง การระบายน้ำ และส้วมยังไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังมีการป้องกันสิ่งรำคาญ เสียง สิ่งรบกวนจากภายนอกโรงเรียนขนาดใหญ่

ด้านการจัดบริการสุขภาพ ส่วนใหญ่จัดได้ดี แต่บางเรื่องต้องปรับปรุงแก้ไข คือ การตรวจวัดสายตานักเรียน การทดสอบการได้ยิน การตรวจสุขภาพครู

ด้านการเรียนการสอน จัดให้มีครูที่มีวุฒิทางด้านสุขภาพได้ครบทุกโรงเรียน ในโรงเรียนขนาดใหญ่และกลางให้ครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นผู้สอน โรงเรียนขนาดเล็กให้ครูประจำชั้นเป็นผู้สอนโดยทุกโรงเรียนใช้โครงการสอนที่จัดทำโดยศึกษานิเทศก์ของกรุงเทพมหานคร และได้มีการหาหนังสือหลักสูตร แผนการสอน คู่มือครู ไว้ให้อย่างเพียงพอ อุปกรณ์การสอนส่วนใหญ่ครูเป็นผู้จัดหาเอง โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเกี่ยวกับสุขศึกษาทุกปีมีปัญหาคือ ความขาดแคลนหนังสือและเอกสารค้นคว้าเพิ่มเติม นอกจากนั้นพบว่าผู้บริหารที่มีเพศระดับการศึกษา ประสบการณ์แตกต่างกันและปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ตั้งอยู่ในสถานที่ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นและระดับปัญหาในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

ศิริรัตน์ มุญตานนท์ (2528: 135-140) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง "การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบกับ เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำและ เปรียบเทียบการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา ตามประเภทระดับการศึกษาและประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

โรงเรียนประถมศึกษาจัดสิ่งแวดล้อมได้สูงกว่า เกณฑ์มาตรฐาน โดยเรียงตามลำดับความสามารถในการจัดได้มากน้อย ตามประเภทของโรงเรียนดังนี้

1. โรงเรียนที่อยู่ในเขต เทศบาลหรือสุขาภิบาลที่เป็นโรงเรียนในโครงการสุขศึกษาสายการศึกษา

2. โรงเรียนที่อยู่ในเขต เทศบาลหรือสุขาภิบาล

3. โรงเรียนที่นอกเขต เทศบาลหรือสุขาภิบาลที่ไม่เป็นโรงเรียนในโครงการสุขศึกษาสายการศึกษา

จินดา มุญช่วย เกื้อกูล (2528: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง "การเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง เกี่ยวกับการบริการสุขภาพในโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในภาคตะวันออก" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวัง เกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริการโรงเรียนรับรู้ว่า การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับคุณภาพดีในด้านการบันทึกสุขภาพ การปฐมพยาบาล การจัดโภชนาการในโรงเรียน การป้องกันโรคติดต่อ การชั่งน้ำหนักวัดส่วนสูง และโครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน และอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ ในด้านการตรวจสุขภาพนักเรียน การตรวจวัดสายตา การทดสอบการได้ยินและการแนะแนวสุขภาพ

2. ผู้บริหารโรงเรียนมีความคาดหวังว่า การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับคุณภาพดีมากในด้านการบันทึกบัตรสุขภาพ การชั่งน้ำหนักและการวัดส่วนสูง และ

คาดหวังอยู่ในระดับคุณภาพดีในด้านการตรวจสุขภาพนักเรียน การปฐมพยาบาล การจัดโภชนาการภายในโรงเรียน การป้องกันโรคติดต่อ การตรวจวัดสายตา การทดสอบการได้ยิน โครงการสวัสดิภาพในโรงเรียน และการแนะแนวสุขภาพ

3. เมื่อเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

สุกัญญา จงเอกวุฒิ (2529: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง "ความคิดเห็นของครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เกี่ยวกับกิจกรรมสุขศึกษาในโรงเรียน ในการสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐาน : การศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสิงห์บุรี" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เกี่ยวกับกิจกรรมสุขศึกษาในโรงเรียนในการสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมสุขศึกษาในโรงเรียนในการสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐาน ส่วนใหญ่ทั้ง 10 เรื่อง สนับสนุนงานสาธารณสุขในระดับมาก

2. ความคิดเห็นและเหตุผลของครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เกี่ยวกับกิจกรรมสุขศึกษาในโรงเรียนในการสนับสนุนงานสาธารณสุขมูลฐาน จำนวน 2 เรื่อง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ เรื่องการป้องกันและควบคุมโรคในท้องถิ่น และเรื่องการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค โดยมีเหตุผลสำคัญมากร่วมกันว่า การร่วมมือและประสานงานระหว่างครูกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและการให้นักเรียนมีส่วนร่วมการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในท้องถิ่น จะช่วยลดปัญหาโรคติดต่อที่สำคัญของชุมชนได้

นิมิตร มิ่งบีทรัพย์ (2530: ง-จ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง "การเปรียบเทียบการปฏิบัติที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 1" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร เกี่ยวกับการปฏิบัติที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวังในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก และมีการปฏิบัติที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุดในเรื่อง จัดให้มีบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียนทุกคน จัดให้มีการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของนักเรียน จัดให้มีการดูแลรักษาความสะอาดและกำจัดขยะมูลฝอยภายในบริเวณโรงเรียนอย่างทั่วถึง จัดให้มีถังใส่ขยะประจำห้องเรียนทุกห้อง จัดให้มีน้ำดื่มน้ำใช้ที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ เพียงพอ

2. ผู้บริหารโรงเรียนได้ปฏิบัติจริงในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก และสามารถปฏิบัติได้ในระดับมาก และสามารถปฏิบัติได้ในระดับมากที่สุดในเรื่อง จัดให้มีบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียนทุกคน จัดให้มีการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของนักเรียน จัดให้มีถังใส่ขยะประจำห้องเรียนทุกห้อง ตามลำดับ

3. เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติที่คาดหวังกับการปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารโครงการสุขภาพในด้านการวางแผนโครงการสุขภาพในโรงเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะในโรงเรียน การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน การสอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน บ้านและชุมชน และการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติที่คาดหวังมากกว่าการปฏิบัติจริง จนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน และรายข้อ

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ</u>

โฮเวล และ มาร์ติน (Howell and Martin 1978: 433-441) ได้วิจัยเรื่อง "การประเมินผลรูปแบบของการบริหารสุขภาพในโรงเรียน" (An Evaluation Model for School Health Services) วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความจำเป็นระหว่างนโยบายของรัฐ เวอร์จิเนียกับนโยบายอื่น ๆ ของผู้บริการสุขภาพในโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามกับอาจารย์ใหญ่ และครูสุขศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการหลักการ ซึ่งมาจากนโยบายของรัฐและท้องถิ่น คือ

1. ลักษณะสำคัญและโครงสร้างของความเข้าใจในโครงการสุขภาพในโรงเรียน เกี่ยวกับการบริการสุขภาพได้มาจากข้อเสนอแนะของข้อมูลภายนอก

2. พยาบาลประจำโรงเรียนควรจะได้เรียนเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน

3. ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการสุขภาพแก่บุคคลต่อไปนี้ คือ ครู ผู้บริหารโรงเรียน พยาบาลประจำโรงเรียน แพทย์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เรย์มอนด์ และ เลสคอลท์ (Raymond and Lescault 1982: 557-560) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง "การสำรวจพฤติกรรมสุขภาพของผู้ให้การศึกษาด้านสุขภาพในโรงเรียน รัฐแคลิฟอร์เนีย" (Health Behavior Survey of California School Health Educations) โดยมีจุดประสงค์เพื่อประเมินพฤติกรรมสุขภาพของสมาชิกสมาคมสุขภาพในโรงเรียนรัฐแคลิฟอร์เนีย และสำรวจว่า สมาชิกได้นำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ในการดำรงรักษาสุขภาพของตนหรือไม่ และสมาชิกมีการปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนเพียงใด วิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ มีการศึกษานำร่องก่อนลงมือดำเนินการวิจัย และในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทำการทดสอบซ้ำแล้วซ้ำอีก เป็นเวลา 1 เดือน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือสูง ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ในการเกณฑ์ดี สมาชิกส่วนใหญ่มีการปฏิบัติที่ถูกต้องในการบำรุงรักษาสุขภาพของตน โดยเฉพาะในเรื่องของการวิจัยในการรับประทานอาหารปฏิบัติถูกต้องตามหลักโภชนาการ ยังคงมีส่วนน้อยที่มีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่ออันตราย เช่น การไม่ใช้เข็มขัดนิรภัย การโดยสารไปในรถที่คนขับกำลังมึนเมา หรือขับขี่ยานพาหนะด้วยตนเองในขณะที่มีอาการมึนเมาอยู่ แต่ก็ได้อ้างว่าเนื่องจากความจำเป็นเท่านั้น ในด้านการใช้ยาและการรับบริการในด้านการแพทย์ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพให้ดียิ่งขึ้น มีความเอาใจใส่ต่อสุขภาพของตน ระมัดระวังและพยายามที่จะดูแลสุขภาพอยู่เสมอ ไม่มีพฤติกรรมที่จะบั่นทอนสุขภาพ เช่น ไม่พยายามใช้ยานอนหลับ ไม่เสพสิ่งเสพติดร้ายแรง เป็นต้น สรุปได้ว่าสมาชิกสมาคมสุขภาพในโรงเรียนรัฐแคลิฟอร์เนียได้ทำความรู้เกี่ยวกับสุขภาพของตน ทำให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมและกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ช่วยส่งเสริมให้โครงการสุขภาพในโรงเรียนประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น

ดิททริค และ ซอร์ค (Deatrick and Sorg 1982: 46-49) ได้ทำการสำรวจ "ความรู้ ความเชื่อว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เหมาะสมในการตั้งโครงการต่อต้านโรคฟันผุ" (Generating Superintendent Support for School Prevention Dental Programs) วัตถุประสงค์เพื่อนำเอาผลการวิจัยไปกระตุ้นผู้บริหารให้ยอมรับและส่งเสริมโครงการทันตสาธารณสุขในโรงเรียน โดยการส่งแบบสอบถามไปให้ผู้อำนวยการโรงเรียนรัฐบาล 145 โรงเรียน ครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์ 63 โรงเรียนในรัฐเมน โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ เรื่องโครงการทันตศึกษาในโรงเรียนและเรื่องความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับโครงการ ผลการสำรวจพบว่า ผู้บริหารจำนวนมากยังไม่มีความรู้เรื่องแหล่งเงินทุนที่จะมาอุดหนุนการจัดตั้งโครงการทันตสาธารณสุขในโรงเรียน ไม่เห็นความสำคัญของโครงการ ไม่ทราบว่าโครงการจะช่วยลดปัญหาโรคฟันผุได้อย่างไร และผู้บริหารจำนวนมากที่ไม่มีความรู้ในเรื่องฟลูออไรด์ ทั้งในแง่ประโยชน์และวิธีให้ฟลูออไรด์แก่นักเรียน

แบงส์ (Banks 1983: 377-379) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้อุปกรณ์ในการสอนสุขศึกษากับเด็กที่เรียนเก่ง จะเพิ่มความต้องการด้านการเรียนรู้ได้มากขึ้น" (Gifted Children Benefit from Health Clases Accelerated to Their Need) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาถึงผลของการเรียนรู้ความสนใจของเด็กที่มีสติปัญญาดีต่อการเรียนการสอน โดยให้ลงมือใช้อุปกรณ์การเรียนนั้น กลุ่มตัวอย่างมาจากนักเรียนที่เรียนดีซึ่งเลือกเรียนวิชาสุขศึกษาชั้น เกรด 4 และเกรด 5 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในสหรัฐอเมริกา โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนสุขศึกษาและให้เด็กได้มีโอกาสใช้เครื่องมือทางการแพทย์ เช่น ปรอท เครื่องวัดความดันโลหิต ด้วยตนเองพร้อมกันนั้นก็ให้เรียนวัดชีพจร หายใจ และอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่า การสอนสุขศึกษาโดยใช้เครื่องมือประกอบกับเด็กที่เรียนดี

1. จะช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความกระตือรือร้นและสนใจการเรียนมากขึ้น
2. สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางด้านสุขภาพของตนเองไปในทางที่ดีขึ้น
3. เด็กสามารถนำความรู้ที่เรียนมาไปใช้ได้ดีทั้งกับตนเองและครอบครัว

ฟอล์ค และ คิลคอยน์ (Falck and Kilcoyne 1984: 239-242) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "โครงการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรในโรงเรียน" (A Health Promotion Program for School Personnel) โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้บุคลากรจัดโครงการขึ้น

014073

เองได้ และเพื่อให้บุคลากรทุกคนมีสุขภาพดี โดยฝึกอบรมผู้ดำเนินโครงการ จำนวน 32 คน และให้อบรมทั้ง 32 คน ไปจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรในโรงเรียนของตนเองมีการประเมินผลทั้งด้านโครงการทางสาธิต (ฝึกอบรม) และโครงการที่ดำเนินงานในโรงเรียน ผลคือ ผู้ที่เข้ารับการอบรมมีความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมสุขภาพดีกว่าผู้ที่ไม่ได้ฝึกอบรม บุคลากรสามารถจัดดำเนินงานโครงการในโรงเรียนได้ ทั้งนี้โดยได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเป็นอย่างดี

<u>สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ</u>

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศพบว่า มีการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ปัญหาของการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนในหลายจังหวัด โดยมุ่งศึกษาผู้บริหารโรงเรียนเป็นส่วนมาก เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในเรื่องสภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียน นอกจากนี้มีการเปรียบเทียบระหว่าง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ เพศ ขนาดของโรงเรียน ตลอดจนอาณาเขตที่ตั้งของโรงเรียน ว่ามีส่วนทำให้การบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร กล่าวพอสรุปได้ว่า สภาพทั่วไปของการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนยังไม่สามารถจัดให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจได้ ทั้งด้านการจัดสิ่งแวดล้อม การจัดบริการสุขภาพ และการจัดการเรียน-การสอนสุขศึกษา จึงมีความจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อปรับปรุงและพัฒนากันต่อไป นอกจากนี้ยังพบปัญหาและอุปสรรคในการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง และผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติในการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง และยังไม่ทราบว่าผู้บริหารโรงเรียนให้ความคาดหวังและมีการปฏิบัติในการจัดดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนมากน้อยเพียงใด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศพบว่า ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเฉพาะด้าน คือ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมจะศึกษาเฉพาะกรณี เช่น สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนการสอน หรือสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ ด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนเป็นการค้นหาปัญหาทางสุขภาพ สำรวจความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารโรงเรียนในการบริการสุขภาพ และด้านการเรียนการสอนเป็นการศึกษาวิจัยในรูปแบบการทดลอง วิธีการสอน อุปกรณ์การสอน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม กล่าว

โดยสรุปได้ว่า การจัดดำ เนินงานโครงการสุขภาพในโรง เรียนจะ เป็นการจัดกิจกรรม เฉพาะ ด้าน และกิจกรรมทั้ง ๓ ด้านดังกล่าวมาแล้วนั้น ส่วนมาก เป็นการวิจัยแบบโครงการทดลอง ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อความรู้ เจตคติและการปฏิบัติของนัก เรียนทั้งสิ้น เป็นโครงการที่ กระตุ้น เร้าความสนใจ และยังสามารถ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพของนัก เรียนให้ถูกต้อง อีกด้วย อัน เป็นผลสำ เร็จในการดำ เนินโครงการ

จากการศึกษางานวิจัยที่ เกี่ยวข้องทั้งภายในประ เทศและต่างประ เทศ กล่าวได้ว่า มีการศึกษาวิจัยใน เรื่อง สภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดโครงการสุขภาพในโรง เรียน ส่วนมาก เป็นการศึกษา เฉพาะด้าน เช่น การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรง เรียน การบริการสุขภาพ ในโรง เรียน และการ เรียนการสอนสุขศึกษาในโรง เรียน และพบว่า มีสภาพ ปัญหาและ อุปสรรคแตกต่างกันไปตาม เพศ อายุ ประสบการณ์ ตำแหน่งที่ตั้งของโรง เรียน และ เขต การศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่ เป็นผู้บริหารโรง เรียน เพราะผู้บริหาร โรง เรียน เป็นผู้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาและการจัดดำ เนินงานโครงการสุขภาพในโรง เรียน

ฉะนั้นการศึกษาความคาดหวังและการปฏิบัติในการจัดดำ เนินงานโครงการสุขภาพ ในโรง เรียนของผู้บริหารโรง เรียนจึงมีความสำคัญ เป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา "ความคาดหวังและการปฏิบัติในการจัดดำ เนินงานโครงการสุขภาพในโรง เรียนตามการรับรู้ ของผู้บริหารโรง เรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 10" เพื่อ เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาโครงการสุขภาพในโรง เรียนให้บรรลุ เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย